

10 kroków do Stulecia

propozycja dla gromad zuchowych,
drużyn harcerskich, starszoharcerskich
i wędrowniczych

Związek Harcerstwa Polskiego
Warszawa 2009-2010

DZIESIĘĆ KROKÓW DO STULECIA - ZADANIA NA 2010 ROK

Zadania na 2010 rok ujęte są w dziesięć obszarów, wyznaczonych przez harcerskie dekady minionego stulecia. W każdej dekadzie określiliśmy pewien obszar działania, myśl przewodnią – która była wówczas ważna dla harcerzy i którą warto kontynuować w naszym działaniu, oczywiście przystosowując ją do współczesnych warunków. Zadania na stulecie harcerstwa są określone bardzo ogólnie i można je realizować na różne sposoby, zgodnie z potrzebami i pomysłami waszego środowiska (szczegółowe propozycje dla zuchów, harcerzy, harcerzy starszych i wędrowników to tylko przykłady, z których możecie, ale nie musicie korzystać!). Propozycja „Dziesięć kroków do stulecia” nie powinna być dla was kolejnym obciążeniem, wiązać się z koniecznością podjęcia dodatkowych zadań w ciągu najbliższego roku. Wybierzcie z niej takie zadanie, które rzeczywiście wam odpowiada, a może ponadto – będzie pomocne przy realizacji programu „Roku Służby” w 2010 roku. Zobaczcie sami - w podanym zestawie jest wiele takich możliwości!

REALIZACJA ZADAŃ NA STULECIE

Zapraszamy do programowej wędrowki przez dziesięć harcerskich dekad, na skróty przez 100-lecie harcerstwa. Co należy zrobić, aby ją rozpocząć?

- Trzeba spełnić warunek wstępny – wysłać informacje na adres program@zhp.pl o przystąpieniu do realizacji zadań.
- Należy wykonać przynajmniej jeden krok w stronę stulecia, czyli zrealizować z drużyną lub gromadą co najmniej jedno zadanie mieszczące się w którymś z podanych obszarów-kroków i opisać jego realizację. Można wykorzystać zamieszczone propozycje lub wymyśleć całkiem nowe zadanie, odpowiadające waszym potrzebom.
- Należy przysłać raport z realizacji wybranego zadania (można je wykonywać w dowolnym czasie, do maja 2011 roku), drużyny same decydują, ile zajmie realizacja zadania.
- W końcu trzeba wykonać ostatnie zadanie, wspólne dla wszystkich, zawarte w opisie kroku 10 i przysłać kolejny raport.

CELE, KTÓRE CHCEMY OSIĄGNĄĆ:

- Wzmocnienie identyfikacji i więzi członków ZHP z organizacją oraz 100-letnią przeszłością ruchu harcerskiego.
- Uświadomienie drużynowym, że historia może być ważnym źródłem inspiracji dla atrakcyjnych współczesnych działań.
- Wzmocnienie w ZHP więzi międzypokoleniowej i kształtowanie braterskiego stosunku do wszystkich uczestników ruchu harcerskiego.
- Poszerzenie wiedzy o 100-letnich dziejach harcerstwa.

WPROWADZENIE DO ZADAŃ

Sto lat – to przecież niezwykle urodziny, także jeśli obchodzi je RUCH i IDEA. W takiej chwili chyba każdy – nawet ten, kto nie należy do zwolenników rozpamiętywania tego, co już było – ma ochotę spojrzeć w przeszłość. I jeśli obejrzymy się za siebie, na minione sto lat, zauważymy, że historia harcerstwa, spleciona z dziejami naszego kraju, może być źródłem pomysłów i inspiracją do tego, co dziś robimy w gromadach i drużynach. Daje też poczucie tożsamości, więzi i identyfikacji z wieloma pokoleniami ludzi, którzy myśleli, czuli i działali tak, jak my.

Zadania na stulecie harcerstwa są wędrówką przez harcerskie dekady – wędrówką trochę na przelaj, ale zachęcającą do dokładniejszego zwiedzania, szperania w zakamarkach dziejów. To wędrówka, podczas której możecie zatrzymać się na chwilę w różnych punktach czasu, aby uczyć się z historii, ale i bawić się nią czasami. Wykorzystajcie więc szansę wędrówki między przeszłością a dniem dzisiejszym, w dodatku - ze wzrokiem sięgającym w przyszłość.

Krok 1: 1910-1920 - TYLKO KRZYŻ POZOSTANIE TEN SAM

Rozpisujemy konkurs na polską odznakę skautową. (...) Mamy nadzieję, że pomysłowość polska uchroni od ślepego naśladownictwa wzoru angielskiego i stworzy rzecz piękną. Odznaka powinna być możliwie prosta (gdyż to zmniejszy jej koszt), mieć wyraźny rysunek i motywy skautowe.

„Skaut” 1911, nr 1 z 15 października

Na ten właśnie konkurs, ogłoszony w pierwszym numerze lwowskiego „Skauta”, ks. Kazimierz Lutosławski zgłosił projekt odznaki, która po kilku latach zmian i modyfikacji stała się najważniejszym symbolem harcerskich ideałów i nierozłącznym elementem harcerskiego wizerunku w społeczeństwie. Mowa oczywiście o krzyżu harcerskim.

Kiedy ukazało się to ogłoszenie, minęły już prawie dwa lata od opublikowania (w listopadzie 1909) w lwowskim dzienniku „Słowo Polskie” artykułu E. Naganowskiego o skautingu i rok od powstania (we wrześniu 1910) w krakowskim gimnazjum im. św. Anny zastępu „Kruków”, który rozrósł się wkrótce w 1. Krakowską Drużynę im. T. Kościuszki. Od kilku miesięcy działały już drużyny skautowe we Lwowie, a „Skauting jako system wychowania młodzieży” opracowany przez Andrzeja Małkowskiego na podstawie książki gen. Roberta Baden-Powella trafił do wielu zainteresowanych nowym ruchem.

W trudnych czasach zaborów odzwierciedleniem skautowej idei była Badenpowellowska lilijka, tylko w zaborze austriackim noszona przez Polaków jawnie na skautowym mundurze, szytym wówczas wg kroju angielskiego. Rozszerzający się ruch, wyrosły ze wzorów brytyjskich, zyskiwał jednak coraz więcej rodzimych pierwiastków, z których najważniejszym było – dążenie do niepodległości. To przede wszystkim dzięki niemu polski skauting przeobrażał się w harcerstwo. Nazwa zaczerpnięta z polskiej tradycji rycerskiej, zawołanie „czuwaj”, krój munduru, pieśń „Wszystko, co nasze” - tworzyły pozytywny wizerunek harcerstwa w świadomości naszych rodaków.

Dziś tak samo, jak u zarania ruchu harcerskiego potrzebujemy czytelnych symboli i wpadających w ucho haseł dla wyrażenia naszej harcerskiej tożsamości, określenia nowoczesnego, czytelnego wizerunku ZHP i ukazania specyfiki naszej drużyny (gromady).

Zadanie

Zastanówcie się, co możecie zrobić, aby harcerskie idee były czytelne we współczesnym społeczeństwie, a Związek Harcerstwa Polskiego był postrzegany jako atrakcyjny dla młodych ludzi. Promujcie waszą drużynę (gromadę), pokażcie innym – w naszej organizacji i poza nią – co w waszym działaniu jest najciekawsze i niepowtarzalne.

Propozycje dla zuchów:

- wykonajcie totem gromady, w ciekawy sposób objaśnijcie jego symbolikę,
- opracujcie bajkę-opowieść lub przedstawienie o gromadzie, pochodzeniu jej nazwy i zaprezentujcie je kolegom w szkole, na osiedlu,
- przygotujcie wystawę lub gazetkę prezentującą gromadę.

Propozycje dla harcerzy:

- zorganizujcie wśród kolegów (np. w szkole) akcję promującą harcerską symbolikę (symbole, dla nas ważne i oczywiste, nie zawsze są jasne i zrozumiałe dla innych),
- przeprowadźcie akcję zarobkową, umożliwiającą wszystkim w drużynie zakupienie umundurowania (mundur jest dla osób spoza organizacji czytelnym, istotnym elementem naszego wizerunku i podkreśla naszą wspólnotę) lub zorganizujcie dzień mundurowy w szkole (np. raz w tygodniu czy miesiącu), występujcie w mundurach także w czasie ważnych uroczystości szkolnych,
- postarajcie się, by pozytywne informacje o harcerstwie znalazły się na stronie internetowej waszej szkoły, dbajcie o ich aktualizację,
- zaprojektujcie znak identyfikacyjny (logo) drużyny, postarajcie się o jednakowe koszulki, czapeczki itp. z tym znakiem dla wszystkich członków drużyny.

Propozycje dla harcerzy starszych:

- nawiązując do świetnej tradycji lwowskiego czasopisma „Skaut”, wydajcie gazetkę informującą o tym, co dzieje się w waszej drużynie, szczepie lub hufcu (może to być np. jednodniówka z okazji jubileuszu drużyny lub pismo ukazujące się systematycznie),
- opracujcie słowniczek „języka harcerskiego”, objaśniający specyficzne pojęcia, których używają harcerze (np. ćwik, zastęp, specjalność, gwiazdki zuchowe, zuch ochoczy, wędrownictwo, bohater drużyny). Słowniczek możecie powielić w postaci broszury lub zamieścić na stronie internetowej szkoły lub waszej drużyny – na pewno przyda się rodzicom, nauczycielom czy waszym kolegom spoza harcerstwa,
- przygotujcie śpiewnik zawierający tradycyjne i zupełnie nowe harcerskie piosenki, zorganizujcie harcerskie karaoke lub wspólne śpiewanie, np. na przerwie w szkole, podczas miejskiego festynu lub na pikniku, na który zaprosicie rodziców,
- wykorzystajcie nowoczesne formy komunikacji, by przygotować pokaz, prezentację swojej drużyny (stronę www, happening, wystawę).

Propozycje dla wędrowników:

- opracujcie system identyfikacji waszej drużyny, możecie przy tym poprosić o poradę specjalistę z agencji reklamowej,
- przygotujcie reklamę harcerstwa lub naszej organizacji w dowolnej postaci (film, plakat, folder, różne formy reklamy internetowej),
- zrealizujcie sesję zdjęciową i stwórzcie internetowy bank fotografii harcerskiej; opracujcie zasady, na jakich inni będą mogli korzystać z umieszczonych w nim zdjęć,
- zorganizujcie sąd nad poglądem: „ZHP jest produktem wymagającym reklamy”,
- zorganizujcie kuźnicę na temat: „Symbole i harcerska tożsamość”,
- przeprowadźcie badanie – ankietę (na próbie min. 40 osób), która posłuży do określenia wizerunku harcerstwa wśród młodych ludzi, opracujcie rezultaty ankiety i zaprezentujcie je w czasopiśmie lub na portalu harcerskim.

Krok 2: 1921-1930 - GOTOWI DO CZYNU

Rok 1921 zapoczątkowany Zjazdem Walnym otworzył nową epokę w rozwoju harcerstwa, epokę pracy pokojowej, na właściwych zasadach metody Baden-Powella opartej, mającej na celu przede wszystkim wychowanie przyszłego obywatela kraju. Wychowaniem przez czyn, drogą przygotowania do życia praktycznego, z silnym naciskiem na sprawności, z podkreśleniem większego stosowania wszelkiego rodzaju sportów, gier oraz zwiększenia ilości obozów i wycieczek.

W. Błażejowski, Historia harcerstwa polskiego

Na początku drugiej dekady XX wieku, po ustaleniu granic odrodzonego państwa polskiego, skończyła się walka o niepodległość, która stanowiła cel harcerskiego działania w poprzednim dziesięcioleciu. Zjednoczony Związek Harcerstwa Polskiego (istniejący od listopada 1918) poszukiwał nowych celów wychowawczych, nowych pomysłów na działanie i nowych form pracy. Wysportowani młodzi ludzie, o otwartych umysłach, z entuzjazmem podejmujący wyzwania, jakie stawiało budowanie niepodległej Polski - to pokolenie harcerek i harcerzy, którzy dorastali w wolnej Ojczyźnie, poprzez sprawności i stopnie doskonalili swoje umiejętności, w duchu Prawa i Przymierza kształtowali wartości swego życia, na obozach i wędrowniach umacniali przyjaźń i braterstwo w drużynach.

Dziś, nie mniej niż w tamtych czasach, musimy dbać o swój wszechstronny rozwój, zdobywanie nowych umiejętności, zachowanie dobrej kondycji i zdrowia – wszystko to przecież jest potrzebne, aby sprostać wyzwaniom współczesności.

Zadanie

Sprawdźcie swoją gotowość do działania, postarajcie się doskonalić własne umysły i ciała.

Propozycje dla zuchów:

- zorganizujcie wspólnie z inną gromadą turniej sprawnościowy,
- zdobądźcie w gromadzie sprawność „młodego obywatela” lub „sportowca”.

Propozycje dla harcerzy:

- zastanówcie się, czy zastępy w waszej drużynie działają tak, jak to sobie wymarzyliście; by je wzmocnić, przeprowadźcie akcję nabór opartą o zadania zespołowe,
- przygotujcie wielki turniej zastępów w drużynie, szczepie lub hufcu, który sprawdzi waszą wiedzę i umiejętności; dzięki niemu przekonacie się, nad czym musicie jeszcze popracować i w jakich dziedzinach jesteście mistrzami,
- przygotujcie w drużynie warsztaty z różnych technik lub umiejętności, podczas których harcerek i harcerze podzielą się swoimi umiejętnościami z innymi,
- urządźcie na nowo lub uporządkujcie harcówkę, by była miejscem przyjaznym waszym spotkaniom.

Propozycje dla harcerzy starszych:

- aby sprawdzić swoją gotowość, dokonajcie przeglądu sprzętu obozowego (w magazynie drużyny, szczepu, hufca) i koniecznych jego napraw oraz konserwacji,
- zaproponujcie w hufcu lub szczepie wielki ranking zastępów, w którym punkty będą przyznawane np. za zdobywane stopnie i sprawności, udział zastępów w życiu drużyny, wyniki podczas gier sprawdzających wiedzę i umiejętności z różnych dziedzin, osiągnięcia sportowe,
- podejmijcie wyzwania silnej woli; niech każdy w drużynie wybierze dla siebie próbę, dzięki której udoskonali wybraną cechę swojego charakteru,
- przygotujcie turniej sprawności intelektualnej, zmierzcie się w zagadkach logicznych, zadaniach na spostrzegawczość itp.

Propozycje dla wędrowników:

- zorganizujcie tematyczną wędrowkę po Polsce, „od gór do morza”, jak wasi poprzednicy w Ojczyźnie odrodzonej po latach zaborów,
- podejmijcie akcję zarobkową, w wyniku której zdobędziecie fundusze na sprzęt obozowy,
- spróbujcie zrobić z drużyną to, co do tej pory wydawało się wam za trudne do realizacji – przed wykonaniem zaplanujcie szczegółowo zadanie, dobrze się do niego przygotujcie i uwierzcie w swój sukces,
- wybierzcie znak służby, dzięki któremu będziecie mogli zdobyć nowe, przydatne w życiu umiejętności i podejmijcie stałą służbę na wybranym polu,
- przeprowadźcie działanie na miarę wędrowników – czyli wielki wyczyn, który wyjdzie poza ramy waszych dotychczasowych zadań; tak jak harcerze sprzed lat, poszukajcie ciekawych i nowych form działania,
- zastanówcie się, jakiego znaku służby brakuje w istniejącym zestawie, przygotujcie projekt jego programu, przeprowadźcie konsultację w środowisku wędrowniczym, projekt przyslijcie do Wydziału Programowego Głównej Kwatery ZHP.

Krok 3: 1931-1939 - SZUKAJCIE PRZJACIÓŁ

Kiedyś opowiadałam dzieciom, że są szkoły w Ameryce, które mają własny wagon kolejowy albo jacht i nimi urządzają wycieczki, w ten sposób ucząc się geografii, przyrody, a nawet historii swego kraju.

Dzieciom bardzo się ten pomysł podobał. Potajemnie napisały list do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zilustrowały go licznymi swoimi rysunkami, tylko z wystaniem nie mogły sobie poradzić. Wobec tego przyszły do mnie po ratunek. List był przezabawny. Zaczynał się od słów: „Kochany Panie Prezydencie! Druhna Oleńka opowiadała nam, że są w Ameryce szkoły, które posiadają własne wagony kolejowe i jachty... Gdyby Pan Prezydent zechciał przejrzeć składy swoich starych wagonów, może znalazłby się taki, który my byśmy przystosowali do własnych potrzeb. Jakże przyjemnie byłoby w ten sposób uczyć się historii, geografii i przyrody Polski!” List wysłałam do kancelarii Prezydenta, wiedząc, że Prezydent lubi dzieci. Sądziłam, że go ubawi.

W kilka dni potem przyszedł zaadresowany do dzieci z Dworku Cisowego list z kancelarii prezydenckiej. Utrzymany był w tym samym stylu:

„Przejrzałem moje składy starych wagonów i znalazłem jeden wagon czwartej klasy, który może się nada do waszego celu. Wagon ten będzie odstawiony do stacji Nowy Targ i tam oczekiwać będzie waszych decyzji”.

O. Małkowska, Zapiski

W trzecią dekadę swego istnienia harcerstwo wchodziło jako silna organizacja i poważany ruch społeczny. W 1932 r. zyskało dający prestiż w społeczeństwie status stowarzyszenia wyższej użyteczności.

Harcerki i harcerze byli tam, gdzie działo się coś ważnego, gdzie potrzebna była ich służba. Harcerskie imprezy były atrakcyjnymi wydarzeniami, przyciągającymi lokalne społeczności. Nic dziwnego, że w takiej sytuacji liczne Koła Przyjaciół Harcerstwa zrzeszały wielu życzliwych harcerstwu dorosłych, którzy chętnie służyli druhom i druhom radą i pomocą.

Okazją do pokazania siły i atrakcyjności harcerstwa były krajowe i międzynarodowe zloty, w których brali udział członkowie ZHP. Największym wydarzeniem harcerskim tych lat był zorganizowany w 1935 r. - z okazji 25-lecia - Jubileuszowy Zlot Harcerstwa Polskiego w Spale. Uczestniczyły w nim ponad 24 tys. harcerek, harcerzy i skautów, odwiedziły go tysiące gości podziwiających świetną pionierkę, pokazy harcerskich umiejętności czy wystawę harcerskich osiągnięć. Zlot odbył się z ogromnym rozmachem – dzięki pomocy licznych sojuszników spoza organizacji, wsparciu Prezydenta RP, władz krajowych i lokalnych, wojska i różnych innych instytucji państwowych.

Zadanie

Pozyskajcie nowych przyjaciół i sojuszników, którzy będą wspomagać was w pracy drużyny. Zastanówcie się, jak ich zdobędziecie i co ze swojej strony możecie im zaoferować. W jaki sposób zachęcicie ich do współpracy i przekonacie o znaczeniu i wyjątkowości harcerstwa?

Propozycje dla zuchów:

- przygotujcie zbiórkę, na którą zaprosicie rodziców, niech stanie się ona okazją do wspólnego spędzenia czasu (rodzice będą mogli się przekonać, jak funkcjonuje gromada zuchowa),
- zdobądźcie z gromadą sprawność „aktora” (zorganizujcie przedstawienie dla rodziców i szkoły),
- wyślijcie do przyjaciół i potencjalnych sojuszników gromady kartki z życzeniami świątecznymi.

Propozycje dla harcerzy:

- zorganizujcie imprezę dla uczniów i nauczycieli z waszej szkoły, odpowiadającą na ich potrzeby i oczekiwania,
- ważnym partnerem drużyny są rodzice, przygotujcie dla nich imprezę, by pokazać umiejętności, jakie zdobywacie w harcerstwie,
- odwiedźcie przyjaciół i sojuszników ze Światłem Betlejemskim,
- zorganizujcie spotkanie pokoleń, na które zaprosicie dawnych członków waszej drużyny (opowiedzcie im o waszych planach, zamierzeniach, potrzebach – wśród nich na pewno znajdziecie sojuszników).

Propozycje dla harcerzy starszych:

- wykorzystajcie nowoczesne formy komunikacji, by przygotować pokaz, prezentację swojej drużyny (stronę www, happening, wystawę),
- pokażcie się w gronie szerszym niż szkoła, postarajcie się, by informacja o waszej drużynie trafiła na stronę gminy, przekazujcie wiadomości o waszych działaniach do działu aktualności na tej stronie,
- przygotujcie wystawę w waszej miejscowości, która pokaże umiejętności pozyskiwane w harcerstwie, zaproście na nią władze miejskie, oświatowe, samorządowe, przygotujcie dla gości atrakcyjny i oryginalny program,
- zgłóście się do udziału w programie imprezy organizowanej w waszej miejscowości, dzielnicy, osiedlu; zaproponujcie poprowadzenie zajęć dla dzieci, zorganizujcie kawiarenkę, pokaz filmów, jarmark różnaitości – forma zależy od was,
- zorganizujcie festyn rodzinny, w którym będą uczestniczyć harcerze z rodzicami.

Propozycje dla wędrowników:

- przyłączcie się do działań różnych organizacji (np. OSP, PCK, PTTK, Amnesty International), by pomóc innym, a także pokazać umiejętności harcerzy i znaczenie naszego działania,
- zorganizujcie dużą imprezę dla mieszkańców waszej miejscowości, dotyczącą dziedziny waszych zainteresowań (np. grę fabularną, zajęcia na ścianie wspinaczkowej, pokaz filmów), pokażcie innym, jakie umiejętności posiadają harcerze,
- opracujcie przewodnik po waszej okolicy, prowadzący tropami interesujących miejsc, osób i wydarzeń związanych z harcerstwem; zainteresujcie nim władze oświatowe gminy, rozpowszechnijcie go wśród uczniów szkół w waszej miejscowości,
- przygotujcie profesjonalną informację o waszym działaniu, dobre zdjęcia, nawiążcie stałą współpracę z lokalną gazetą lub miejskim czy regionalnym serwisem internetowym,
- zorganizujcie sesję, seminarium lub konferencję dla wędrowników z waszego hufca, dotyczącą istotnego dla waszej społeczności problemu; zaproście specjalistów z tej dziedziny i władze gminy.

Krok 4: 1939-1950 - CZAS BOHATERÓW

Wszystkie N-y, sabotaże, dywersje, wywiady – to nic innego, jak środek wychowania człowieka. To po prostu technika harcerska owych czasów. Przecież nie mogliśmy podczas wojny uczyć kucharstwa i budowania mostków na strumykach. Myśmy braterstwa i służby uczyli się, wysadzając mosty i walcząc. Lecz gdy tak się rozumie służbę harcerską, śmiesznym jest patrzeć na harcerzy tego okresu jak na fachowców kredy piszącej na murze czy pistoletu, jak na fachowców konspiracji. To wszystko była nasza technika, tak jak techniką dziś winny być wszystkie służby odbudowy. Istotą był człowiek, o wychowanie którego chodziło.

S. Broniewski, Szare Szeregi. Notatka historyczna o pracy harcerstwa w czasie okupacji niemieckiej 27 października 1939 roku, kiedy jasne już było, że nie powstrzymamy niemieckiej nawałnicy, grono doświadczonych instruktorów podjęło decyzję:

Związek Harcerstwa Polskiego przechodzi do konspiracji. Tak rozpoczął się niezwykle czas w historii naszej organizacji i w życiu wielu harcerek i harcerzy. Powstał program „Dziś, jutro, pojutrze”, który mówił, jak najważniejsze cele wychowawcze realizować w trudnych okupacyjnych warunkach, jak podjąć walkę z wrogiem, nie tracąc harcerskich ideałów. Harcerze walczyli z bronią w rękę, pełnili służby pomocnicze, harcerki zajmowały się pozbawionymi opieki dziećmi, były sanitariuszkami i łączniczkami. Dramatycznym sprawdzianem harcerskiej postawy było Powstanie Warszawskie, w którym obok harcerzy ze szturmowych batalionów walczyli najmłodszy harcerze – członkowie „Zawiszy”, listonosze Harcerskiej Poczty Powstańczej.

Zgodnie z rozkazem naczelnika Szare Szeregi kończyły swoją podziemną działalność z chwilą zakończenia okupacji niemieckiej. Wielu harcerzy z entuzjazmem podejmowało działalność w odradzającej się jawnej organizacji. Znowu nastał czas budowania, wysiłku i sprawdzianu gotowości do służby. Jednak wiele harcerek i harcerzy Szarych Szeregów, a zarazem żołnierzy Armii Krajowej czekały represje w komunistycznym kraju. Niektórzy z nich podjęli walkę w ramach tzw. drugiej konspiracji.

Wojna to czas, kiedy wyraźnie zaznaczają się ludzkie postawy. Dramatyczne zdarzenia, niebezpieczeństwo i walka najdobitniej pokazują bohaterów. Powinniśmy szanować wartości, o które walczyli i zasady, jakimi się kierowali. Warto jednak pamiętać o tym, że czas pokoju, budowy, tworzenia – też ma swoich bohaterów. Dzisiaj możemy okazać im szacunek, pamiętając o nich i kontynuując ich dokonania.

Zadanie

Odszukajcie w swoim środowisku ślady harcerskich bohaterów, zarówno czasów walki, jak i tych, którzy zasłużyli się w czasach pokoju. Poznajcie bliżej ich życie i dzieło. Poszukajcie sposobów współczesnej kontynuacji tego, co oni robili.

Propozycje dla zuchów:

- z okazji ważnego święta odwiedźcie miejsce pamięci, uporządkujcie je, zapalcie znicze i złożcie kwiaty (dowiedzcie się wcześniej, z jakimi postaciami czy wydarzeniami związane jest to miejsce),
- zdobądźcie z gromadą sprawność „zawiszaka”,
- wybierzcie się na wycieczkę do muzeum lub izby pamięci.

Propozycje dla harcerzy:

- uporządkujcie miejsca pamięci w okolicy (nie tylko związane z II wojną światową),
- dzisiaj przekaz informacji jest dużo łatwiejszy niż w czasach wojennej konspiracji; niemal nieograniczone możliwości komunikowania się stwarza internet. Jednak i teraz skuteczne i bezpieczne komunikowanie się wymaga od nas przestrzegania pewnych zasad – poznajcie je, np. podczas spotkania ze specjalistą, który opowie o zagrożeniach związanych z korzystaniem z sieci,
- tak jak kiedyś harcerze podziemnej organizacji, przygotujcie gazetkę lub opracujcie ulotki, które będą popularyzowały wiedzę o bohaterze waszej drużyny; zastanówcie się, jak w skuteczny sposób kolportować je, aby trafiły do określonej grupy odbiorców,
- zorganizujcie dla kilku zastępów grę poświęconą bohaterom Szarych Szeregów, zakończcie ją projekcją filmu o Szarych Szeregach (może to np. być film fabularny „Akcja pod Arsenalem”),
- w ramach małego sabotażu harcerze z Szarych Szeregów malowali na ścianach napisy motywujące Polaków do walki i wytrwałości; ponieważ dzisiaj zdarzają się napisy na murach zachęcające do pogardy i nietolerancji, przeprowadźcie akcję ich zamalowywania.

Propozycje dla harcerzy starszych:

- w czasie wojny było jasne, kto jest wrogiem, dzisiaj niekiedy musimy przewycięzać zło, które nie jest dla wszystkich takie oczywiste i wyraźne; przeciwstawcie się współczesnym przeciwnościom: nałogom i nietolerancji, zorganizujcie akcję promującą zdrowe i pozytywne zachowania,
- współczesne poczty harcerskie wywodzą swój rodowód z tradycji harcerskich poczty polowych działających w czasie obu wojen światowych; dowiedzcie się, co teraz wchodzi w zakres tej specjalności w ZHP; podejmijcie zadanie (projekt) z tej dziedziny,
- zrealizujcie według własnego scenariusza słuchowisko lub przedstawienie dotyczące wybranej postaci z dziejów harcerstwa,

- jeśli drużyna nie ma bohatera (lub chciałyby go zmienić), przeprowadźcie prezentację interesujących postaci i zdecydujcie, czyje imię chcecie zdobywać,
- jeśli drużyna ma już bohatera oraz nie zamierza go zmieniać – w atrakcyjny sposób przypomnijcie jego sylwetkę członkom drużyny i przedstawcie kolegom w szkole.

Propozycje dla wędrowników:

- odnajdźcie zaniedbane, wymagające odrestaurowania miejsce (np. stary cmentarz bohaterów wojennych, zapomniany grób instruktora harcerskiego, zniszczona tablica pamięci) i przeprowadźcie działania związane z renowacją tego miejsca, zachęćcie do współpracy wolontariuszy spoza harcerstwa,
- aby przybliżyć innym szaroszeregowych bohaterów, zgromadźcie filmy o konspiracyjnym harcerstwie, zaproponujcie projekcje w niekonwencjonalnych miejscach, np. na dużym ekranie na świeżym powietrzu, w centrum handlowym (pamiętajcie o zezwoleniach na publiczną projekcję filmu),
- przygotujcie wędrowkę szlakiem poświęconym postaci lub postaciom z dziejów harcerstwa, znajdźcie podczas niej czas na refleksję nad ich życiem,
- zorganizujcie konkurs graffiti, oczywiście w miejscu dozwolonym, poproście autorów, by upamiętnili np. harcerzy z Powstania Warszawskiego lub waszych lokalnych bohaterów, stwórzcie wielkie malowidła ścienne (murale),
- zorganizujcie z okazji ważnego święta narodowego tematyczną grę miejską, dzięki której młodzi ludzie będą mogli w atrakcyjny sposób poznawać historię,
- poszukajcie w swoim środowisku autorytetów, osób, które zmieniały świat, czyli rzeczywistość wokół siebie – podejmowały inicjatywę, służyły dla innych, porywały do działania. Zorganizujcie z nimi spotkanie, kominek.

Krok 5: 1956-1960 - PRZYGODA DLA KAŻDEGO

Ale to, co się odbywa dziś w kraju, jest przecież autentycznym ruchem odrodzenia harcerskiego. Ogarnął on młodzież, dawnych instruktorów i działaczy niedawnej Organizacji Harcerskiej. Jestem oszołomiony tym zjawiskiem harcerskiego odrodzenia, które przeszło najśmielsze oczekiwania. Sądzę, że oddolna potrzeba harcerstwa „prawdziwego” będzie miała tak wielki wpływ na postępowanie nas wszystkich i uchroni od koncepcji papierowych, niezgodnych z życiem.

A. Kamiński, list do instruktorów z 20 grudnia 1956 r.

Próba likwidacji harcerstwa, podjęta przez komunistyczne władze u schyłku lat czterdziestych, nie udała się. Mimo trwającego sześć lat podporządkowania struktur harcerskich komunistycznemu Związkowi Młodzieży Polskiej, okrzyknięcia skautingu imperialistyczną ideologią, zlikwidowania pracy metodą harcerską, odrzucenia zdobywania stopni i sprawności – idea harcerska przetrwała.

Przez sześć lat nie wolno było posługiwać się tradycyjnymi symbolami harcerskimi, samo słowo „harcerstwo” nie było też dobrze widziane. Takie represje dotknęły ruch harcerski w okresie wzmożonej propagandy komunistycznej, kiedy forsowanej przez lata przez Józefa Stalina ideologii podporządkowano kolejne obszary życia społecznego. Skauting nie odpowiadał tej ideologii - przychodził z Zachodu, został więc wtłoczony w ramy retoryki głoszącej, że wszystko, co powstało lub zostało wymyślone w krajach kapitalistycznych jest złe, prowadzi do podporządkowania pracy oraz wyborów ludzkich wymiernym interesom wąskiej grupy posiadaczy ogromnych majątków, potrafiących bez trudu sterować losami państw i społeczeństw. Historycy twierdzą, że w tym okresie mieliśmy w Polsce do czynienia z rządami totalitarnymi, czyli wpływającymi na całość życia politycznego, gospodarczego i społecznego państwa, a także na indywidualne losy obywateli. Wprowadzanie ideologii komunistycznej nie obyło się bez środków drastycznych - na przykład takich jak pozbawienia wielu tysięcy młodych ludzi możliwości należenia do prawdziwego harcerstwa. Powstała Organizacja Harcerska przy Związku Młodzieży Polskiej - fasadowa organizacja, niemająca niemalże nic wspólnego z harcerstwem opartym na skautowej metodzie wychowawczej. Na tym przykładzie widzimy, że tamten system rządów oparty był na fałszu - w imię obrony wolności obywatela, stopniowo pozbawiano go możliwości decydowania o coraz bardziej osobistych dziedzinach jego życia i aktywności.

Zjazd Łódzki w grudniu 1956 roku dał początek odrodzeniu harcerstwa. Wróciła nazwa: Związek Harcerstwa Polskiego i samodzielna struktura organizacji. Starsi instruktorzy harcerscy, na czele z Aleksandrem Kamińskim, zawarli niełatwy kompromis z działaczami Organizacji Harcerskiej i władzami socjalistycznego państwa, ale dzięki niemu powróciły symbole, mundury, stopnie i sprawności – tradycyjny program i formy harcerskiej pracy. Dziewczęta i chłopcy entuzjastycznie wyszli z sal szkolnych, w których przez ostatnie lata odbywały się zebrania organizacji prowadzonej na wzór radzieckiego pioniera. Wrócił krzyż, lilijka, tradycyjne szare i zielone mundury, a także – obozy pod namiotami, biwaki, wycieczki, gry terenowe. Kolejne pokolenia dziewcząt i chłopców zyskały szansę na harcerską przygodę.

W rezultacie decyzji podjętych na Zjeździe Łódzkim powróciły nie tylko tradycyjne symbole, ale i wykorzystywane dawniej i pożyteczne formy pracy drużyn i zastępów. Z entuzjazmem wyruszano na wędrówki, biwaki, obozy. Dziś również harcerstwo stwarza szerokie możliwości do uprawiania różnych form turystyki (np. pieszej, rowerowej) i krajoznawstwa, a także obozowania i biwakowania – z wykorzystaniem nowoczesnych technologii i tradycyjnych puszczańskich sposobów.

Zadanie

Przeprowadźcie działanie drużyny związane z wyprawą w teren, ekologią lub puszczaństwem.

Propozycje dla zuchów:

- - zdobądźcie w gromadzie sprawność „Robinsona”,
- - wybierzcie się z gromadą na rajd, wycieczkę przyrodniczą.

Propozycje dla harcerzy:

- zorganizujcie biwak drużyny, przygotujcie odpowiedni sprzęt (namioty, kuchenki, śpiwory itp.),
- zorganizujcie w ramach zbiórek drużyn konkurs na najciekawszą grę terenową przygotowaną przez zastęp,
- zdobądźcie odznakę turystyki kwalifikowanej PTTK,
- podczas pikniku z rodzicami zorganizujcie turniej kuchni polowych, wykażcie się umiejętnościami gotowania w terenie, przygotowując w tych warunkach wykwintne i pięknie podane potrawy.

Propozycje dla harcerzy starszych:

- aby dowiedzieć się, jak wyglądał powrót do harcerskiej tradycji w 1956 r. (czy odbywał się bez przeszkód?) spotkajcie się ze świadkiem historii - osobą, która pamięta tamte wydarzenia,
- urządzcie dla młodszych dzieci (zuchów) turniej gier podwórkowych waszych dziadków,

- zorganizujcie dla zaprzyjaźnionych drużyn wielką grę sprawdzającą z technik harcerskich: przyrodoznawstwa, terenoznawstwa i pionierki,
- zdobądźcie odznakę turystyki kwalifikowanej PTTK,
- aby wykazać się swoimi umiejętnościami, przygotujcie bieg na orientację w trudnych, zimowych warunkach.

Propozycje dla wędrowników:

- spotkajcie się ze środowiskiem puszczańskim, nauczcie się od jego przedstawicieli kilku przydatnych umiejętności,
- przygotujcie dla siebie wędrowkę-wyczyn, np. „100 km w 24 h”,
- zorganizujcie wędrowkę nietypowymi dla drużyny środkami transportu – kajakami, rowerami, samochodami terenowymi,
- zorganizujcie biwak, który będzie rekonstrukcją biwaku z czasów pierwszych harcerzy, bez użycia nowoczesnych technologii,
- przygotujcie zimowy biwak pod namiotami, przygotujcie się do niego dobrze, zaplanujcie nocleg, trasę i gotowanie w trudnych warunkach.

Krok 6: 1961-1970 - KIERUNEK: SPECJALNOŚCI

Jeśli chcecie samodzielnie budować rakiety „międzyplanetarne”, piękne i barwne latawce, łódki, teleskopy i mikroskopy – szukajcie w kioskach ruchu „Ruchu”, księgarniach „Domu Książki” i składnicach CSH kolejnych broszurek z ukazującego się nakładem Wydawnictwa Harcerskiego cyklu „Zrób to sam”.

Z przedmowy do specjalnościowej broszury „Zrób to sam”

W kilka lat po Zjeździe Łódzkim sytuacja w ZHP nie była już tak optymistyczna, jak w chwili podejmowania zjazdowych postanowień. Stopniowo w harcerskie struktury przedostawały się komunistyczne porządki, zgodnie z którymi ZHP powinno działać pod przewodnictwem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Z organizacji odeszło wielu znakomitych instruktorów, ale to nie znaczy, że harcerskie działanie zamarło. W hufcach i drużynach pozostali ci, którzy usłuchali wezwania Aleksandra Kamińskiego, aby nie opuszczać organizacji. Pracowali „u podstaw”, czerpiąc z programu ówczesnych władz ZHP to, co było przydatne, pożyteczne, ciekawe i nie stało w sprzeczności z harcerskimi ideałami – m.in. propozycje związane z rozwojem zainteresowań harcerzy i specjalnościami drużyn.

Drużyny specjalnościowe powstawały przede wszystkim w szkołach ponadpodstawowych, dużą popularnością cieszyły się specjalności obronne, artystyczne, modelarskie, specjalność pożarnicza, Młodzieżowa Służba Ruchu. Działało wiele drużyn wodnych.

Specjalności – na miarę współczesnych wyzwań – to nadal atrakcyjna formuła dla harcerzy, którzy chcą w drużynie realizować swoje zainteresowania, doskonalić umiejętności z wybranej dziedziny.

Zadanie

Podejmijcie zadanie związane z poznawaniem specjalności, odpowiednio do swoich zainteresowań i możliwości.

Propozycje dla zuchów:

- - zdobądźcie z gromadą sprawność związaną z jakąś specjalnością – np. z grupy zawodowych, sportowych czy artystycznych.

Propozycje dla harcerzy:

- by dowiedzieć się, czym się zajmują i na jakiej zasadzie działają drużyny specjalnościowe, przygotujcie zbiorczą wspólnie z taką drużyną, poproście o prezentację specjalistycznych umiejętności,

- zorganizujecie zawody sportowe dla uczniów waszej szkoły,
- zorganizujecie grę, która umożliwi zabawy związane z różnymi specjalnościami.

Propozycje dla harcerzy starszych:

- aby pokazać, że harcerstwo jest atrakcyjne, przygotujcie w szkole pokaz specjalności, zaproście specjalistów z prezentowanych dziedzin,
- aby sprawdzić swoje umiejętności, poproście klub HSR o przygotowanie dla was gry samarytańskiej (lub kursu pierwszej pomocy, jeśli wasze umiejętności są niewielkie),
- weźcie udział w trzech formach charakterystycznych dla wybranych specjalności, np. wybierzcie się do stadniny, na zajęcia na ścianie wspinaczkowej, do szkutni,
- zorganizujecie dla zaprzyjaźnionych środowisk grę wykorzystującą elementy specjalności.

Propozycje dla wędrowników:

- jeżeli macie już specjalność, przygotujcie imprezę promującą ją lub zorganizujcie pokaz swoich umiejętności podczas imprezy hufca czy chorągwi,
- określcie, jakie specjalności interesują was indywidualnie, weźcie udział w szkoleniach z ich zakresu, a swoją wiedzę wykorzystajcie, by zaprezentować te specjalności członkom drużyny,
- uzyskajcie tytuł drużyny specjalnościowej, realizując odpowiednie zadania,
- zorganizujcie biwak lub rajd dla środowisk, które mają taką samą specjalność, jak wy; niech spotkanie środowisk będzie okazją do wymiany doświadczeń,
- pozyskajcie sponsora, który ułatwi zakupienie specjalistycznego sprzętu dla drużyny (lub podejmijcie akcję zarobkową).

Krok 7: 1971-1980 - SŁUŻBA – SOBIE I INNYM

Tę wielką akcję Związek Harcerstwa Polskiego podjął dla uczczenia – przypadającej w 1973 roku – pięćsetnej rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. (...) W operacji 1001 Frombork – Harcerskim Ruchu Młodzieży o Honorowe Obywatelstwo Fromborka – Miasta Mikołaja Kopernika, uczestniczyli przede wszystkim młodzi fachowcy – harcerze ze szkół zawodowych i przyzakładowych. Harcerze postanowili przywrócić miastu dawną świetność. W hołdzie Kopernikowi – odbudowany i rozbudowany Frombork! W hołdzie Kopernikowi – społeczny czyn tysięcy młodych fachowych rąk! (...) Duża część wyposażenia szkoły, Domu Dziecka i Muzeum Kopernika jest dziełem harcerskich rąk z całej Polski. Wszystkie drużyny harcerskie i zuchowe zbierały „koperniki” – dziesięciozłotówki i przeznaczały je na fundusze Operacji 1001 Frombork. Operacja ta nosiła tytuł „Koperniki dla Fromborka”.

Album Operacja 1001 Frombork, Warszawa 1973

Lata siedemdziesiąte ubiegłego wieku to w ZHP czas wielkich akcji i operacji ogólnopolskich, które - w swoim założeniu - miały odpowiadać na najważniejsze potrzeby społeczne. Już w 1967 r. rozpoczęła się akcja „Frombork 1001”, związana z pracą na rzecz miasta Kopernika, później popularnością cieszyła się operacja „Bieszczady 40” – podjęta dla uczczenia 40-lecia Polski Ludowej. Nie wszystkie działania wielkich harcerskich akcji były rzeczywiście pożyteczne (bywało, że drużyny realizowały zadania na pokaz, dla zdobycia uznania władz), ale podczas niektórych harcerze zrobili wiele dobrego dla innych, dla Polski, a sami przyjemnie spędzali czas i mieli okazję zdobyć wiedzę i nowe umiejętności.

Dzisiaj, w epoce szybkiego kontaktowania się, możemy bez problemu reagować na problemy – nawet kłęski żywiołowe czy wypadki. Warto jednak zastanowić się, nad tym, czy rzeczywiście zawsze w porę dostrzegamy wokół nas istotne problemy i staramy się – zgodnie z naszymi możliwościami - znaleźć sposób ich rozwiązania.

Zadanie

Zastanówcie się, jakie społecznie pożyteczne działania możecie możecie podjąć w swoim najbliższym środowisku i co możecie zrobić na większą skalę – dla swojego miasta, województwa, dla Polski, dla świata. Podejmijcie służbę na miarę swoich możliwości.

Propozycje dla zuchów:

- rozejrzyjcie się wokół: co trzeba naprawić, posprzątać? Co możecie zrobić własnymi siłami? Zróbcie mapę miejsc i spraw, które potrzebują waszej pomocy,
- podejmijcie się stałych obowiązków – w domu, w szkole,
- zdobądźcie z gromadą sprawność „Janosika” lub „Niewidzialnej ręki”.

Propozycje dla harcerzy:

- rozejrzyjcie się wokół siebie i odszukajcie miejsca, które wymagają naprawy i odświeżenia, by mogły służyć zabawom dzieci i młodzieży w waszej okolicy (plac zabaw, boisko). Zorganizujcie akcję „odbudowy”,
- aby być przydatnym, wcale nie trzeba koniecznie uczestniczyć w wielkiej, ogólnopolskiej akcji. Dowiedzcie się w swoich szkołach, gminach, radach osiedli, jaką pracę mogą wykonać harcerze. Zrealizujcie służbę dla najbliższego środowiska,
- przygotujcie przedstawienie dla dzieci z przedszkola, młodszych kolegów, dzieci w szpitalu,
- pomóżcie w organizacji uroczystości państwowych w waszym środowisku, włączcie się w prace organizacyjne. Nie bądźcie ich biernymi uczestnikami, ale podejmijcie służbę (np. w ramach służby porządkowej, pomocy kombatantom).

Propozycje dla harcerzy starszych:

- zorganizujcie pomoc w nauce dla młodszych kolegów (np. ze szkoły podstawowej),
- przyłączcie się do ogólnopolskiej akcji charytatywnej (np. WOŚP lub PAH),
- jeśli wasza drużyna przygotowała wiele ciekawych projektów, podzielcie się doświadczeniami z ich realizacji z innymi, upowszechnijcie je w ciekawej formie, przygotujcie film, prospekt, prezentację wyjaśniającą, jak wykonywać poszczególne elementy projektu,
- znajdźcie w swoim otoczeniu miejsce, które wymaga drobnego remontu i naprawy i którego odnowienie przyczyni się do poprawy wyglądu waszej miejscowości, umożliwi odpoczynek mieszkańcom (np. odnowienie ławek w parku).

Propozycje dla wędrowników:

- podejmijcie służbę na dużą skalę, niech to będzie rzeczywiście wyczyn – np. przygotowanie obchodów ważnej rocznicy w mieście, koncert dla niepełnosprawnych dzieci,
- poszukajcie wokół siebie pola znaczącej służby, np. odremontujcie osiedlową świetlicę dla dzieci,
- zorganizujcie biwak lub wędrowkę, podczas której waszym zadaniem będzie odnalezienie pola służby i realizacja wybranej służby,
- zostańcie wolontariuszami ogólnopolskiej akcji charytatywnej, np. podejmijcie stałą służbę w domu dziecka,

- zrealizujcie wybrany znak służby zgodnie z waszymi zainteresowaniami i potrzebą środowiska,
- zaproponujcie akcję – społecznie potrzebną, atrakcyjną dzisiaj i ważną w następnym dziesięcioleciu, przygotujcie symulację, która pokaże, jak się planuje i buduje duży projekt,
- opracujcie wnioski grantowe w ramach dostępnego dla drużyny (szczepu, hufca) programu (opracowanie merytoryczne, kosztorys itp.),
- znajdźcie stałe pole służby – nawet mało efektywnej, ale efektywnej.

Krok 8: 1981-1990 - SILNI PRZESZŁOŚCIĄ

W harcerstwie niczego nie trzeba tworzyć od nowa. Nie musimy miotać się rozpaczliwie w poszukiwaniu nowych, genialnych rozwiązań. Wystarczy jeszcze raz wydobyć to, co jest uniwersalną istotą istnienia organizacji. Należy przeanalizować nasz dorobek i dostosować go do wymagań współczesności.

M. Miszczuk, „Bratnie Słowo” 1981

Sierpień 1980 r. rozbudził w środowiskach harcerskich nadzieje na przeprowadzenie gruntownych zmian w ZHP. U progu lat osiemdziesiątych w środowiskach harcerskich rozpoczął się ruch, zmierzający do wzmocnienia wychowawczego charakteru pracy drużyn, przestrzegania przez wszystkich członków organizacji Prawa Harcerskiego, zmiany roty obowiązującego wówczas Przyrzeczenia. Zaangażowani w swoją pracę harcerską drużynowi upatrywali dobrych wzorców w przeszłości, sięgali do najdawniejszych harcerskich autorytetów, „odkrywali” postacie twórców harcerstwa i skautingu. W tzw. drugim obiegu pojawiały się powielaczowe wydania książek Baden-Powella i przedwojenne harcerskie poradniki metodyczne. Szczególnie aktywnym środowiskiem, wnoszącym wiele reformatorskich postulatów, były Kręgi Instruktorów Harcerskich im. Andrzeja Małkowskiego.

Lata osiemdziesiąte ubiegłego wieku znacząco wpłynęły na obraz dzisiejszego harcerstwa i kształt Związku Harcerstwa Polskiego. To z tamtych czasów wywodzą swoją genezę przemiany, które przywiodły nas z powrotem do skautowej rodziny.

Zadanie

Podejmijcie działanie związane z „powrotem do korzeni”, czyli odkrywaniem harcerskiej przeszłości.

Propozycje dla zuchów:

- przygotujcie w dowolnej formie „Księgę zabaw naszych rodziców”,
- zdobądźcie sprawność „słoneczko – wilczek”.

Propozycje dla harcerzy:

- zorganizujcie jubileusz swojego środowiska; dowiedzcie się od swoich poprzedników jak najwięcej o dziejach waszej drużyny (szczepu), opracujcie historię drużyny (w formie kroniki, wystawy lub innej),
- dowiedzcie się, czym harcerstwo, moda, zabawy na podwórkach różniły się w latach osiemdziesiątych od tego, co robicie dzisiaj; przedstawcie w ciekawej formie informacje, które uzyskaliście,

- wykonajcie w drużynie (wspólnie, jako zadanie zespołowe) komiks o tematyce historycznej – niech np. każdy zastęp dostanie fragment dziejów harcerstwa do opracowania,
- przygotujcie wystawę, wydawnictwo lub prezentację dotyczącą historii waszej drużyny; przedstawcie ją w szkole.

Propozycje dla harcerzy starszych:

- opracujcie historię drużyny, szczepu lub hufca w dowolnej formie,
- przygotujcie relację – wywiad ze świadkiem historii; popularność zyskuje gromadzenie relacji historycznych przedstawionych przez bohaterów tych wydarzeń, tzw. historia mówiona. Zbierzcie wywiady ze świadkami historii harcerstwa w waszej miejscowości. Nagrania umieśćcie w miejscu, gdzie zainteresowane osoby będą mogły z nich korzystać (strona internetowa, szkolna lub miejska biblioteka, muzeum),
- zorganizujcie spotkanie z harcerską starszyzną i instruktorami, dowiedzcie się, co działo się w waszym środowisku w czasie, gdy powstawały inne organizacje harcerskie,
- zorganizujcie imprezę w stylu lat osiemdziesiątych, obejrzyjcie zdjęcia i slajdy, filmy z tamtych czasów, np. „Czarne stopy”, dowiedzcie się, jakiej muzyki słuchali wasi ówcześni rówieśnicy, przygotujcie posiłek, jaki w tamtych latach mogli jeść uczestnicy towarzyskiego młodzieżowego spotkania lub harcerskiego biwaku, zadbajcie o rekwizyty z epoki,
- przeprowadźcie sondę wśród harcerzy, instruktorów, osób, które nigdy nie należały do harcerstwa; dowiedzcie się, co – ich zdaniem – daje harcerstwo, jak wpływa na młodych ludzi, wyniki swoich badań możecie opublikować np. w hufcowej gazecie, w odpowiednim portalu internetowym.

Propozycje dla wędrowników:

- spotkajcie się z uczestnikami wydarzeń z lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, poznajcie postulaty zgłaszane wtedy przez KIHAM. Zastanówcie się podczas wieczornicy, które z nich udało się zrealizować w ZHP,
- zorganizujcie seminarium dotyczące przemian politycznych 1989 r., niech prelegenci opowiedzą o roli harcerstwa w latach osiemdziesiątych,
- opracujcie „drzewo genealogiczne” swojej drużyny, której rodowód możecie umownie wyprowadzić od twórcy skautingu, R. Baden-Powella,
- zorganizujcie spotkanie harcerskich pokoleń w hufcu, przedstawcie na nim wasze współczesne działania,
- zorganizujcie dyskusję, na której zastanowicie się, co łączy różne harcerskie pokolenia od 100 lat, zaproście przedstawicieli różnych pokoleń,
- przygotujcie sąd nad kontrowersyjnym poglądem lub wydarzeniem z harcerskich dziejów, sięgnijcie do lektur i opinii autorytetów.

Krok 9: 1990-2000 - W BRATNIM KRĘGU

Aleksander Kamiński poświęcił „Kamienie na szaniec” chłopcom z Szarych Szeregów, którzy umieli pięknie umierać i pięknie żyć. Dziś nie musimy umierać. Musimy się stale uczyć pięknie żyć zgodnie z Prawem i Przyrzeczeniem. (...) Nie zapominajmy, że mamy niemal całowiekową tradycję, że byliśmy inicjatorami i współtwórcami światowego ruchu skautowego w latach dwudziestych, że wielu z tych, którzy zdecydowali o naszym powrocie do światowych struktur, nie było na świecie, gdy harcerstwo miało już duży dorobek. (...) Skauting jest wielką grą uprawianą przez przyjaciół w służbie. Jest braterstwem służby. W tej grze zaczyna się niedługo mecz drugiego stulecia. Gramy o przyszłość młodzieży Polski i świata. Nie możemy przegrać.

S. Mirowski, Harcerskie refleksje

W wyniku ideowych i politycznych przemian w 1989 r. zmieniła się sytuacja ZHP, a także zaczęły oficjalnie działać nowe organizacje harcerskie. W ZHP powróciła tradycyjna rota Przyrzeczenia Harcerskiego, a z nią służba Bogu, Polsce i bliźnim. Otwierając się na świat, powróciliśmy do skautowej rodziny. W 1996 r. Związek Harcerstwa Polskiego został ponownie przyjęty do WAGGGS i WOSM. Nawiązaliśmy dobre kontakty ze Związkiem Harcerstwa Polskiego poza granicami Kraju, który komunistyczne władze przedstawiały wcześniej jako wytwór imperializmu i z którym wcześniej wszelkie kontakty były niepożądane. Z życzliwością i przyjaźnią odnosiliśmy się do młodych organizacji harcerskich powstających na Litwie, Białorusi, Ukrainie.

Braterstwo skautowe i harcerskie może mieć wiele wymiarów. W latach dziewięćdziesiątych mieliśmy okazję uczyć się „pięknie różnić” na swoim własnym podwórku – wśród harcerzy kilku organizacji. Dostaliśmy również szansę odnajdywania cech wspólnych, idei i poglądów łączących nas ze skautami na całym świecie.

Zadanie

Podjmijcie zadanie, które pozwoli wam poznać harcerzy z innych organizacji lub skautów z różnych krajów. Przekonajcie się, co was łączy, a co różni.

Propozycje dla zuchów:

- przyłączcie się do obchodów Dnia Myśli Braterskiej lub Dnia św. Jerzego (wyślijcie własnoręcznie wykonane kartki, poznajcie kilka zwyczajów skautowych),
- zdobądźcie z gromadą sprawność „Europejczyka”,
- napiszcie list do zuchów z ZHP pgK.

Propozycje dla harcerzy:

- nawiążcie kontakt ze skautami, np. poprzez „Skautową skrzynkę pocztową”,
- z okazji Dnia Myśli Braterskiej przygotujcie kartki z życzeniami, które wyślecie harcerzom z innych organizacji w kraju i za granicą oraz skautom z różnych państw,
- uczcijcie obchodzony 23 kwietnia dzień patrona wszystkich skautów, św. Jerzego; możecie zorganizować z tej okazji turniej rycerski, na który zaprosicie bractwo rycerskie,
- nauczcie się słówek skautowych w różnych językach, podczas biwaku możecie urządzić dzień językowy,
- zorganizujcie wspólną zbiórkę z harcerzami ze Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej, Stowarzyszenia Harcerstwa Katolickiego „Zawisza”, Stowarzyszenia Harcerskiego; pokażcie, że mimo różnic możecie wspólnie pracować i bawić się.

Propozycje dla harcerzy starszych:

- podejmijcie wspólną naukę języka obcego, może takiego, którego nikt z was nie zna,
- zorganizujcie wspólny biwak z drużyną z innej organizacji harcerskiej, podczas zajęć wymieńcie się formami pracy, zabawami; przygotujcie kominek, podczas którego będziecie opowiadać o łączących was ideałach i tradycji,
- weźcie udział w wycieczce zagranicznej, odszukajcie tam skautów lub harcerzy, spotkajcie się z nimi,
- zorganizujcie Dzień Myśli Braterskiej, podczas którego poznacie skautowe zabawy i gry.

Propozycje dla wędrowników:

- nawiążcie kontakt z drużyną innej organizacji harcerskiej, dokonajcie analizy porównawczej różnych aspektów działania ZHP i tej organizacji, wyciągnijcie wnioski, opublikujcie je,
- zorganizujcie spotkanie z drużyną innej organizacji harcerskiej. Przygotujcie wspólny projekt odpowiadający na potrzebę waszego środowiska, opiszcie to działanie w lokalnej prasie lub na harcerskim forum internetowym,
- zapoznajcie się z kilkoma propozycjami programowymi WAGGGS lub WOSM, weźcie udział w jednej z nich, zdobyte doświadczenie i pomysły rozpropagujcie w hufcu,
- zorganizujcie obchody Dnia Myśli Braterskiej dla zaprzyjaźnionych środowisk, takie, które będzie dla was przygodą. Bawcie się podczas zawodów narciarskich, koncertu, turnieju rycerskiego,
- poznajcie ideę jamboree poprzez przygotowanie prezentacji historycznej opowiadającej o kolejnych zlotach i udziale w nich Polaków. Znajdźcie w internecie fotografie i filmy,
- zaplanujcie swój udział w Jamboree 2011 w Szwecji,

- zorganizujcie wyjazd za granicę, podczas którego będzie was gościć drużyna skautowa lub harcerska z ZHP pgK (lub zaproście gości zagranicznych do siebie),
- poznajcie zasady działania ZHP pgK, dowiedzcie się, skąd wywodzi się ta organizacja, nawiążcie kontakt z drużyną z zagranicy,
- nawiążcie kontakt z drużyną harcerską z Litwy, Białorusi; dowiedzcie się, czy możecie tamtejszym harcerzom zaproponować jakąś pomoc (np. wysłać polskie książki czy przekazać mundury harcerskie),
- weźcie udział w międzynarodowej imprezie, nawiążcie kontakt ze skautami z innych krajów.

Krok 10: 2001-2010 - DZIŚ – DLA PRZYSZŁOŚCI

Ostatnia dekada to historia, którą tworzymy sami – nasze gromady i drużyny. Od nas zależy, czy harcerstwo jest atrakcyjne, do nas należy wybór służby, jaką realizujemy i charakter wyczynów, jakich się podejmujemy. To, że harcerstwo ma już sto lat, nie oznacza, że możemy przestać się starać, wręcz przeciwnie – tradycja oblicuje nas do coraz lepszych działań.

Na zlocie powstanie specjalne miejsce – Galeria Stulecia, którą zapełnicie swoimi sukcesami i doświadczeniami.

Zadanie

Zastanówcie się, co – na temat waszej gromady czy drużyny - chcielibyście przekazać zuchom, harcerkom i harcerzom następnego stulecia. Przygotujcie oryginalne przesłanie, które można umieścić na Zlocie w Krakowie w Galerii Stulecia lub w innej formie wykorzystać je w swoim środowisku.

Może to być np.:

- film, który nakręciła wasza drużyna,
- prezentacja multimedialna,
- wystawa fotograficzna lub inna,
- praktyczny pokaz jakichś umiejętności (np. budowy szalásów),
- rękodzieło członków drużyny,
- wspaniała majsterka,
- piękna kronika (do zwrotu po zlocie),
- interesujące wydawnictwo, np. śpiewnik, poradnik, monografia drużyny,
- płyta z piosenkami (świetnie śpiewacie) lub nagranie dźwiękowe dotyczące waszych działań.

Jeżeli macie inny, niecodzienny pomysł, opiszcie go dokładnie, zastanowimy się, jak wyeksponować wasze przesłanie w Galerii Stulecia.

Niech wasza prezentacja będzie oryginalna i niesztampowa, pokażcie swoją atrakcyjność i niepowtarzalność!